

NEW SOCIAL INITIATIVE

NJË PREMTIM JETËSHKURTËR - PASOJAT E QEVERISË DHE DIALOGU ME BEOGRADIN NË MES TË KRIZËS COVID-19

Përhapja e pandemisë së COVID-19 e ka sjellë Kosovën në një krizë të paparë. Me 423 raste të infeksionit dhe nëntë vdekje deri më tani, udhëheqësit e Kosovës nuk kanë arritur të punojnë në mënyrë bashkëpunuese për të luftuar përhapjen e virusit. Votimi i mosbesimit të 25 Marsit e rrëzoi qeverinë e Albin Kurtit pas vetëm 50 ditëve në pushtet, duke e bërë atë qeverinë më jetëshkurtër në historinë e Kosovës. Mosmarrëveshjet për heqjen e tarifave 100%, si dhe ndryshimet në lidhje me qasjen për të luftuar pandeminë dhe domosdoshmërinë për të imponuar një gjendje të jashtëzakonshme, kanë vërtetuar se janë të vështira për ti tejkaluar për partitë e koalicionit. Kosova gjithashtu përballet me shkallën e parë të pikëpamjeve të ndryshme të partnerëve kryesorë ndërkombëtarë për rrugën përpara në dialogun Beograd - Prishtinë, veçanërisht ndërmjet SHBA-ve dhe BE-së. Një grup ekspertësh si dhe ekspertësh të shoqërisë civile nga Prishtina, Mitrovica e Veriut dhe Beogradi u takuan përmes internetit për të diskutuar efektin e COVID-19 në Kosovë dhe ndikimin e tij në politikën e Kosovës dhe dialogun Beograd-Prishtinë.

LUFTIMI I SHPËRTHIMIT TË COVID-19

Pasojat e rënies së qeverisë në mes të pandemisë dhe përleshjeve ndër-institucionale për vendosjen e një gjendje të jashtëzakonshme u konsideruan nga pjesëmarrësit si "veprim i papërgjegjshëm dhe i egër" pasi që Kosova sapo filloi të kuptonte krizën. Përpjekja e Presidentit Thaçi për të dekretuar gjendjen e jashtëzakonshme në bashkëpunim me udhëheqjen e LDK-së, dhe zhveshjen e pushtetit larg qeverisë, arriti të sillte mosmarrëveshje midis partnerëve të koalicionit dhe përfundimisht e rrëzoi qeverinë.

Derisa të zgjidhet qeveria e re, qeveria në largim do të vazhdojë të përmbushë detyrat e saj. Masat fillestare që Qeveria e Kosovës i prezantoi për të luftuar pandeminë COVID-19, u vlerësuan si të matura dhe në kohë, duke marrë parasysh aftësinë e sistemit shëndetësor për të përballuar mbingarkesën e rasteve. Kosova ishte ndër të parat në rajon që prezantoi mbylljen e shkollave dhe bizneseve jo elementare, si dhe zonat e karantinë me numrin më të madh të banorëve të infektuar.

Më 24 Mars, Qeveria gjithashtu kufizoi lëvizjet për qytetarët, e cila që nga atëherë u vlerësua jokushtetuese nga Gjykata Kushtetuese. Megjithatë, qeveria në ikje vazhdon të imponojë më shumë masa që kufizojnë, pavarësisht vendimit të gjykatës. Bashkëbiseduesit tanë kritikuan një vendim të tillë dhe paralajmëruan për "tendencat autoritare të Kurtit". Qeveria gjithashtu u përball me kritika për dështimin për të siguruar që të gjitha masat e marra nga institucionet qendrore për të luftuar pandeminë do të zbatohen në tërë Kosovën, veçanërisht në zonat me shumicë serbe të Kosovës.

Opozita e akuzoi atë për rrezikimin e sovranitetit të Kosovës duke koordinuar masat parandaluese në zonat me shumicë serbe me Beogradin, të atilla si duke lejuar lëvizjen e papenguar të mjekëve dhe personelit mjekësor dhe koordinimin e veprimeve në komunat me shumicë serbe me kryetarët e komunave në nivel lokal.

Diskutuesit lavdëruan koordinimin midis Beogradit dhe Prishtinës në luftimin e COVID-19 dhe faktin që deri më tani liderët politikë në Beograd dhe Prishtinë kryesisht e kuptuan peshën e situatës dhe nuk i rritën tensionet. Pjesëmarrësit gjithashtu menduan se në rast të ngarkesës së shtuar të çështjeve, qeveria në largim do të ishte nën tendosje shtesë për t'i nënshtuar presionit të Presidentit Thaçi dhe të bien dakord për vendosjen e një gjendje të jashtëzakonshme.

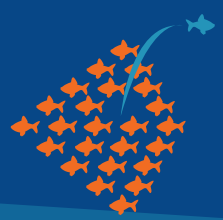
QEVERI E RE APO NGEÇJE E ZGJATUR?

Që nga votimi i mosbesimit, strategjia e VV-së në pushtet gjatë pandemisë dhe deri në zgjedhjet e reja mund të mbaheshin të sigurta. VV fuqizohet papritur me vendimin e Gjykatës Kushtetuese të vitit 2014, sipas të cilit Presidenti është i detyruar t'i drejtohet partisë ose entitetit më të madh politik në Kuvend për të propozuar një kandidat për Kryeministër. Më 2 Prill, Presidenti Thaçi i bëri thirrje VV-së që të paraqesë emrin e Kryeministrit në "kohën e arsyeshme". Sidoqoftë, VV është duke e zvaritur një gjë të tillë dhe nuk ka dëshirë të shkojë përpara dhe të sigurojë emrin e kandidatit për kryeministër, pasi që më pas do të përballet me një afat prej 15 ditësh që qeveria të zgjidhet.

Në rast se Presidenti Thaçi vendos të anashkalojë VV-në, dhe t'i bëjë thirrje LDK-së si parti e dytë më e madhe për të propozuar kandidat për kryeministër, VV ka të ngjarë të kërkojë mendimin e Gjykatës Kushtetuese për ligjshmërinë e një vendimi të tillë, duke llogaritur në natyrën precedente të gjykatës me vendimin e 2014. LDK duket se është e gatshme të arrijë benefitet e vendimit të saj për të iniciuar një mocion mosbesimi dhe të i hidhet mundësisë së krijimit të koalicionit të ri qeverisës me AAK, NISMA, LS, si dhe partitë të tjera të komunitetit jo-shumicë, me mbështetjen nga PDK-ja. Një qeveri e tillë do të kishte një shumicë të konsiderueshme, dhe me PDK-në, madje edhe një shumicë e qartë të 2/3 të nevojshme për imponimin e ndryshimeve më të rëndësishme ligjore dhe politike.

LDK është zhytur në mosmarrëveshjet e brendshme ndërmjet "gardës së vjetër" rreth liderit të partisë Isa Mustafa dhe "sfiduesëve të rinj", siç është Kryetarja e Kuvendit, Vjosa Osmani, e cila kundërshtoi rrëzimin e qeverisë. Megjithatë, Këshilli i Përgjithshëm i LDK-së me shumicë dërrmuese të mbështetur liderin e saj të partisë në pranimin e një mandati për të formuar qeverinë e re, në rast se mundësi të tillë shfaqet. Bashkëbiseduesit tanë kryesisht pajtohen që përfundimisht, Presidenti Thaçi do të gjejë një mënyrë për të shmangur pengesën e VV-së për krijimin e qeverisë së re.

Megjithatë, sipas mendimit të tyre, VV do të dalë më e fuqizuar në planin afatgjatë, pasi do të jetë në gjendje të përfitojë nga loja e "kartës së viktimizimit". VV do të paraqesë rrëzimin e saj eventual si një luftë midis udhëheqësve të rinj të pakorruptuar të lindur në VV dhe elitës së vjetër të korruptuar nga LDK, PDK, AAK dhe NISMA. Disa nga analistët politikë nga Prishtina menduan se udhëheqësia e "gardës së vjetër" të LDK-së nuk po ndihej rehat në koalicion me VV. Në një koalicion me jetë të gjatë, VV-ja më e fuqishme do të tërhiqte votuesit tradicional të LDK-së dhe do ta bënte LDK të padobishëm në të ardhmen dhe do të mbizotëronte në një diferencë të jetës politike. Kështu, LDK gjeti konfliktin e Kurtit me SHBA-së dhe Ambasadorin Grenell për heqjen e pakushtëzuar të tarifës 100% si dhe mosmarrëveshjen për vendosjen e gjendjes së jashtëzakonshme, si një justifikim i përsosur për të rrëzuar qeverinë.

Pikëpamjet e kundërta mbi mocionin e mosbesimit midis SHBA-së dhe shteteve kryesore evropiane manifestojnë ndarjen më të mprehtë deri më tani të parë mes QUINT-it për zhvillimet kritike politike në Kosovë. Sipas pjesëmarrësve tanë, qeveria e udhëhequr nga VV u perceptua si një dëmtuese nga administrata amerikane dhe veçanërisht ambasadori Richard Grenell. Grenell vendosi për ta disiplinuar Kurtin, për të mos rënë pre e presionit dhe duke qenë jo bashkëpunues në përpjekje të SHBA-së për të dalë me një marrëveshje të shpejtë në mes të Beogradit dhe Prishtinës. Nga ana tjetër, analistët nga Beogradi vërejtën presionin amerikan në Prishtinë për të hequr pa kushte tarifat parimore dhe një rezultat i nevojës së vonuar për t'i sjellë palët përsëri në tryezë.

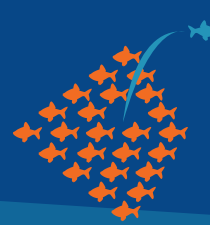
DIALOGU BEOGRAD - PRISHTINË - DOKTRINA E TRONDITJES APO SHTRËNGIM I ZGJATUR?

Përplasja midis SHBA-së dhe evropianëve në politikat e saj ndaj Prishtinës tregon vështirësi të mundshme për fazën tjetër të dialogut Beograd-Prishtinë. Analistët tanë pajtohen që nëse aktorët ndërkombëtarë mbeten të paaftë për të zhvilluar një qëndrim më të unifikuar për parametrat e një marrëveshje përfundimtare të mundëshme, e që do ta bëjë të vështirë të arrihet ndonjë marrëveshje. Ndërkohë, sipas pjesëmarrësve nga Prishtina, administrata e SHBA-së mbështeti votën e mosbesimit dhe kjo do të thotë që disa mirëkuptime për rrugën përpara janë arritur ndërmjet dy Presidentëve gjatë vizitës së tyre në Uashington D.C në fillim të marsit. Shumica e pjesëmarrësve e pranojnë se një marrëveshje e tillë mund të përfshijë një rregullim të territorit.

Sidoqoftë, edhe nëse Ambasadori Grenell synonte të shënonte një fitore personale dhe ta paraqiste si arritje të Presidentit Trump, por pandemia COVID-19 ka ngjeshur më tej një kornizë kohore tashmë të shkurtër për marrëveshjen që do të arrihet para zgjedhjeve presidenciale në SHBA, që do të zhvillohen në nëntor. Para se të zhvillohet ndonjë takim thelbësor midis dy palëve, qeveria e re në Prishtinë do të duhet të zgjidhet, ndërsa zgjedhjet parlamentare të shtyra në Serbi do të ndodhin. Presidenti Vuçiç nuk ka ndërmend të angazhohet në dialog potencialisht të kushtueshëm, sa më pak të ngjarë të marrëveshjes para se të mbahen zgjedhjet.

Sipas analistëve tanë në Beograd, zgjedhjet më të hershme mund të bëhen kah fundi i qershorit ose fillimi i korrikut, gjë që do të shtynte më tej krijimin e një qeverie të re deri në fund të gushtit ose fillim të shtatorit. Kështu, përshkallëzimi i pandemisë koronavirus mund të bëjë presion ndaj të gjitha palëve që të presin deri në nëntor dhe zgjedhjet presidenciale të SHBA-ve. Megjithatë, humbja e mundshme e Presidentit Trump dhe zgjedhja e Joseph Biden në nëntor mund të ndryshojë tërësisht dinamikën dhe të lëkundet lavjerrësi në favor të Prishtinës.

Sidoqoftë, disa pjesëmarrës theksuan mundësinë e një "karte të egër" ose një "skenar doktrine shoku". Sipas tyre, pandemia COVID-19 mund të hap rrugën e marrëveshjes pasi një "krizë e madhe paraqet një mundësi të shkëlqyeshme" për liderët autoritarë të shtyjnë marrëveshje të caktuara që nuk do të ishin aq të njohura në rrethana normale. Një skenar i tillë do të përshpejtohej nga fakti se në Prishtinë, ne do të kishim një qeveri të dobët, në vartësi të Presidentit, dhe një mandat të fortë për partinë e Presidentit Vuçiç pas zgjedhjeve në Serbi. Gjithashtu, fakti që liria e lëvizjes dhe liria e tubimit dhe protestës janë të kufizuara gjatë COVID-19 mund të lehtësojë procesin pasi ata që kundërshtojnë do ta kishin të vështirë të ngrinin zërin mosmarrëveshjet e tyre.

NEW SOCIAL INITIATIVE

Ndërkohë, Këshilli Evropian emëroi Miroslav Lajčák si Përfaqësues Special të BE-së për Dialogun Beograd-Prishtinë dhe çështje të tjera rajonale të Ballkanit Perëndimor duke sinjalizuar angazhimin e përtërirë të BE-së në Dialog ". Lajčák do të mbështesë punën e Përfaqësuesit të Lartë të BE Josep Borrell. Emërimi i tij u kritikua ashpër nga Presidenti Thaçi, ndërsa të tjerët në Prishtinë ishin të larmishëm nga qasja e BE-së për të pasur drejtues të politikës së jashtme nga vendet që nuk e kanë njohur Kosovën. Për dallim nga Presidenti Thaçi, kryeministri në largim Kurti përshëndeti emërimin e Lajçakut dhe riafirmoi angazhimin e Kosovës për fillimin e dialogut me Serbinë. gjithashtu vuri në dukje se dialogu duhet të ndërmjetësohet nga BE dhe Shtetet e Bashkuara.

Kurti, i cili perceptohet si "njeri evropian" në Prishtinë, gjithashtu shkëmbeu letra me Presidentin Francez Emanuel Macron dhe foli me kancelaren gjermane Angela Merkel duke diskutuar të ardhmen e dialogut. Presidenti Macron premtoi të fuqizojë rolin e Francës në dialog, dhe sugjeroi që Franca dhe Gjermania do të organizojnë një Samit të Parisit nën kujdesin e BE kushtuar marrëdhënieve Kosovë-Serbi, "sa më shpejt që të krijohen kushtet e përshtatshme". Analistët tanë ishin skeptikë në lidhje me perspektivat për rifillimin e shpejtë ose suksesin e dialogut të lehtësuar nga BE. Sipas mendimit të tyre, i Dërguari i ri i BE-së do t'i duhet kohë për të shfrytëzuar marrëveshjet e arritura deri më tani dhe të njihet plotësisht me portofolin. Pjesëmarrësit gjithashtu vunë në dyshim aftësinë e BE-së për të qenë kreativ dhe për të shtyrë përpara një marrëveshje që mund të kënaqte Beogradin dhe Prishtinën.

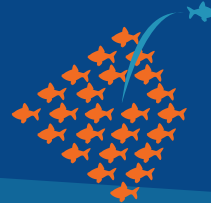
Ndërsa leva e BE-së po zvogëlohej që nga "nuk ka shkop dhe dikush hëngri karotën", dialogu duket se ka qenë "nga përmbajtja i pavlefshëm" për disa kohë tashmë. Qasja e re e BE-së do të duhet të bazohet në një vlerësim realist të asaj që mund të arrijë, duke marrë parasysh kufizimet e tij me pesë njohës jo-BE dhe një reputacion të zvogëluar për të mos përmbushur angazhimet.

KONKLUZION

Do të duhet një kohë ndërmjet heqjes së masave parandaluese të COVID-19 në Kosovë dhe Serbi dhe rifillimin e dialogut Beograd-Prishtinë. Si Kosova, ashtu edhe Serbia, si dhe partnerët kryesorë ndërkombëtarë, do t'i ndiejnë pasojat e krizës shumë kohë pasi shpërthimi është nën kontroll. Me një ekonomi në rënie, rritjen e papunësisë dhe pabarazinë sociale, nuk mund të përjashtohen trazirat e mundshme politike, veçanërisht në Kosovë ndërmjet partive të fuqizuara të VV-së dhe partitë "të vjetëra të themeluara". Ndërsa qeveritë e Kosovës dhe të Serbisë përpiqen të përshtaten me realitetin pas COVID-19, mbetet të shihet se sa karburant kanë mbetur për një shtytje të fundit drejt normalizimit.

EUROPEAN
ENDOWMENT FOR DEMOCRACY

Ky shkrim publikohet (Një premtim jetëshkurtër - pasojat e qeverisë dhe dialogu me Beogradin në mes të krizës COVID-19) me mbështetjen e European Endowment for Democracy (EED). Mirëpo, mendimet e shprehura në këtë shkrim jo domosdoshmërisht reflektojnë edhe ato të EED. Përgjegjësia për informatat dhe pikëpamjet e shprehura në këtë shkrim i përket vetëm autorit.

NEW SOCIAL INITIATIVE

NEW SOCIAL INITIATIVE

<http://newsocialinitiative.org/>

@NSIMitrovica

@newsocialinitiative.nsi

Čika Jovina V/117, North Mitrovica

www.newsocialinitiative.org

office@newsocialinitiative.org

